

ร่วมสร้าง

ประเทศไทยยุคใหม่

ประเวศ วะสี

มิถุนายน ๒๕๕๗

๑.

ความฝันใหญ่และการบริหารจัดการใหม่

(Big Dream New Management)

ประเทศไทยมีทรัพยากรต่าง ๆ มากกว่าสวีเดนแลนด์ เกินพอที่จะสร้างประเทศไทยให้เป็นประเทศที่ร่ำรวยที่สุด คนไทยต้องสร้าง**ความฝันอันยิ่งใหญ่ (Big Dream)** ความฝันยิ่งใหญ่ยังมีพลัง คนไทยควรจะฝันถึงการสร้างประเทศไทยที่มีความดีงามพร้อม อาจถึงขั้นเป็นยุคศรัทธาที่บรรพบุรุษของเราฝันถึงมานาน คนรุ่นปัจจุบันควรจะขยายฝันและทำให้เป็นจริง

เราจะหลุดออกจากการคิดเชิงปัญหาและความด้อยหน้า การคิดเชิงปัญหาทำให้ปัญหาท่วมท้นและทับถมเราจนหมดสภาพ เพราะยิ่งคิดเชิงปัญหาก็ยิ่งเห็นปัญหา และเพราะปัญหามีรากที่มาอันยาวไกลและมีบุคคลเกี่ยวข้อง จะมีการกล่าวโทษและทะเลาะกันงุ่นง้นไปหมด ทำให้วิกฤตมากขึ้นและออกจากวิกฤตไม่ได้

ประเทศไทยติดอยู่ในกับดักการคิดเชิงปัญหา จนออกจากปัญหาไม่ได้

ทางพระเรียกว่าการติดอยู่ในสัณสีพตปราสาท หรือติดอยู่ในความเชื่อและการปฏิบัติที่ไม่ได้ผล อันนำไปสู่วิกฤตการณ์รุนแรง

ถึงเวลาเปลี่ยนวิธีคิด

พลิกมาคิดใหม่ว่า ประเทศไทยมีอะไรดีมากมาย เราสามารถสร้างประเทศไทยของเราให้เป็นประเทศที่ร่ำรวยที่สุดในโลกได้ ขอให้คนไทยมีความฝันใหญ่ให้เต็มที่ และร่วมกันทำความฝันให้เป็นจริง เราคุ้นเคยกับการบริหาร (Administration) ประเทศแบบราชการ ที่ไม่ได้ผล จึงท้อใจ แท้จริงมีการจัดการ (Management) ใหม่ที่สามารถทำให้ความฝันเป็นความจริงได้ เพราะ “การจัดการทำให้สิ่งที่เป็นไปได้เป็นไปได้” (Management makes the impossible positive)

ถ้าคิดว่าอะไรเป็นไปได้ ขอให้รู้ว่าเป็นเพราะขาดการจัดการ การจัดการที่ดีจะทำให้เป็นไปได้เสมอ เพราะการจัดการคือ “อิทธิ-ปัญญา” หรือปัญญาที่ทำให้เกิดความสำเร็จ

สังคมข้างบนกับสังคมข้างล่างไม่เหมือนกัน

ในขณะที่ข้างบนหมกมุ่นอยู่กับอำนาจและมายาคติต่างๆ ข้างล่างกำลังสร้างสรรค์ทำอะไรดีๆ และนวัตกรรมมากมาย ชุมชนท้องถิ่นกำลังเข้มแข็งเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ มีชุมชนที่อะไรที่ว่าดีเขาทำหมดทุกอย่างรวมทั้งดูแลผู้สูงอายุหมดทุกคน และการทำความดีเป็นเครดิตที่ใช้กู้เงินจากสถาบันการเงินของชุมชนได้ !

ท่านเคยเห็นอย่างนี้มีที่ไหนบ้าง ที่ความดีเป็นเครดิตใช้กู้เงินได้

ผู้นำชุมชนที่ดีๆ เก่งๆ ขณะนี้มีหลายแสนคนแล้ว เขากำลังขยายให้เครือข่ายของความดีปกคลุมทั่วแผ่นดินไทย

ทีมข่าวสถานีโทรทัศน์ช่อง ๓ ลงไปสัมผัสพื้นที่แล้วเกิดความปลื้มปิติทั้งเนื้อทั้งตัว และเห็นว่าประเทศไทยเปลี่ยนแปลงแน่ เพราะผู้คนกำลังทำสิ่งดีๆ กันมากมาย

ขอให้คนไทยไปสัมผัสความจริงของแผ่นดินไทยแล้วจะตระหนักว่าการเปลี่ยนแปลงใหญ่กำลังเกิดขึ้น ประเทศไทยกำลังก้าวไปสู่ภพภูมิใหม่ของการพัฒนา ถ้าคนไทยมีความฝันใหญ่ร่วมกัน และร่วมมือกันทำให้ความฝันเป็นจริง ความฝันก็จะเป็นความจริง

นั่นคือโลกใหม่และความท้าทายใหม่

๒.

อำนาจได้ผลน้อยลง ๆ - เปิดพื้นที่ทางสังคมและพื้นที่ทางปัญญาอย่างกว้างขวาง

ปัญหาโบราณตรงไปตรงมา เช่น พม่ามาล้อมกรุงก็ต้องการคนอย่างพระนเรศวรหรือพระเจ้าตากไปสู้ แต่สังคมปัจจุบันมีความซับซ้อนและยาก ใช้อำนาจก็แก้ไม่ได้ ฝรั่งเองพูดมานานแล้วว่า “Power is less and less effective” (อำนาจได้ผลน้อยลงๆ) แต่คนไทยก็ยังไม่ค่อยตระหนักถึงความจริงข้อนี้ ยังมุ่งใช้อำนาจในการแก้ปัญหาเรื่อยมา

เมื่อคุณทักษิณเป็นนายกฯใหม่ได้ขอคุยกับผมเป็นส่วนตัว ผมเตือนว่า “ท่านอย่าไปใช้อำนาจ นอกจากไม่ได้ผลแล้วมันจะเกิดสิ่งแทรกซ้อนตามมา”

กุญแจคือต้องเปิดพื้นที่ทางสังคมและพื้นที่ทางปัญญาอย่างกว้างขวาง

นั่นคือเปิดพื้นที่ให้สังคมทุกภาคส่วนเข้ามารวมตัวร่วมคิดร่วมทำ ในทุกพื้นที่ ในทุกองค์กร และในทุกเรื่อง กระบวนการทางปัญญาคือการใช้ข้อมูล ใช้ความรู้ ใช้เหตุผล ทำการวิเคราะห์สังเคราะห์ให้เข้าใจปัญหา สาเหตุ ประสิทธิภาพของเครื่องมือ และมรรควิธีในการแก้ปัญหา

จะเห็นได้ว่าการพัฒนานั้นต้องใช้พลังของความสามัคคี พลังทางปัญญา และพลังทางการจัดการสูง เป็นการพัฒนาคอนเป็นอย่างยิ่ง

ในขณะที่การต่อสู้เพื่อเอาชนะกันพยายามเพิ่มความโกรธความเกลียด ถ้าอยู่ในโหมดการต่อสู้นานเกิน สติปัญญาจะฝ่อ

การร่วมพัฒนาประเทศเป็นการเปลี่ยนเกียร์ประเทศไทย

จากเกียร์ใช้สมองส่วนหลัง (ต่อสู้) ไปเป็นเกียร์สมองส่วนหน้า (สติปัญญาและศีลธรรม)

๓.

การร่วมออกแบบประเทศไทย

เมื่อเราจะสร้างบ้าน ก็ต้องมีการออกแบบบ้านว่าเราต้องการบ้านมีรูปร่างลักษณะหน้าตาเป็นอย่างไร การจะสร้างประเทศไทยให้เป็นประเทศที่น่าอยู่ที่สุดก็ต้องมีการออกแบบ และต้องเป็นแบบที่คนไทยร่วมกันออกและร่วมกันสร้าง กระบวนการพัฒนาประเทศไทยจึงอาจมีได้ ดังนี้

๑. จินตนาการใหม่ประเทศไทย มีการเผยแพร่ชักชวนให้คนไทยช่วยกันสร้างจินตนาการใหญ่ ว่าประเทศไทยที่น่าอยู่ที่สุดในความฝันของแต่ละคนนั้นมีลักษณะอย่างไร ให้ทุกคนได้จินตนาการให้เต็มที่ แล้วมีการสังเคราะห์ภาพประเทศไทยที่คนไทยฝันร่วมกันอาจเรียกว่า **วิสัยทัศน์และเป้าหมายประเทศไทย** นำวิสัยทัศน์และเป้าหมายประเทศไทยออกเผยแพร่ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น จิตรกรรม ภูมิภาพกรรม ภาพยนตร์ กลอน เพลง วิสัยทัศน์ และเป้าหมายที่ร่วมกันสร้าง จะก่อให้เกิดพลังร่วมมหาศาล เพราะทุกคนภูมิใจที่เป็นเจ้าของและเกิดพันธะผูกพันที่จะปฏิบัติให้เป็นจริง

ควรจะร่วมกันตั้งชื่อยุคใหม่ประเทศไทยในความฝัน อันเป็นชื่อที่ก่อให้เกิดเข็มมุ่งร่วมกัน เช่น **ประเทศไทยยุคศรัอาริยะ** ซึ่งหมายถึงประเทศไทยก้าวสู่ยุคใหม่ที่มีความเจริญและดีงามพร้อม เป็นศรีเป็นอาริยะ

๒. หลักการของประเทศไทย หลักการของประเทศไทยที่จะเป็นยุคศรัอาริยะหรือประเทศที่น่าอยู่ที่สุดนั้นคืออะไร ถ้าหลักการลึกลับซึ่งถูกต้องก็จะพาประเทศไปได้ดีและไกล หลักการแม้ดูดีแต่ไม่ลึกลับก็พาไปไม่ได้ไกล เช่น หลักสิทธิเสรีภาพแบบตะวันตก นำโลกไปสู่การเสียสมดุลอย่างรุนแรง อันเป็นวิกฤตการณ์โลกในปัจจุบัน เพราะสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคลโดยไม่คำนึงถึงองค์รวม กลายเป็นสิทธิที่จะโลภอย่างไม่สิ้นสุดของระบบทุนนิยม ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำอย่างสุด ๆ

หรืออุดมการณ์ทางการเมืองที่ตรงข้ามกับทุนนิยม และใช้ความรุนแรงเข้าโค่นล้มระบบที่ไม่ประสบความสำเร็จในการจัดความเหลื่อมล้ำ หลังจากใช้การประท้วงปะทะ เช่น ในฝรั่งเศส รัสเซีย เขมรแดง

แต่กลับปรากฏว่าประเทศที่มีความเหลื่อมล้ำน้อยที่สุด คือญี่ปุ่น และประเทศสแกนดิเนเวีย ใช้หลักการเคารพความเป็นมนุษย์และการอยู่ร่วมกัน หลักการนี้รวมสิทธิเสรีภาพประชาธิปไตย แต่ไปเลยกว่านั้น ถึงองค์รวมของการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุล

ฉะนั้น หลักการของประเทศไทยต้องการการครุ่นคิดอย่างลึกซึ้งที่จะทำให้เราอยู่ร่วมกันอย่างสันติและยั่งยืน ขอเสนอว่า

ประเทศไทยเป็นประเทศแห่งการเคารพศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

และมีการอยู่ร่วมกันอย่างสมดุล ทั้งระหว่างคนกับคน และคนกับสิ่งแวดล้อม

ควรสังเกตว่านี่เป็นหลักการใหม่ที่ไม่ได้ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน เช่น เศรษฐกิจ การศึกษา การโฆษณาประชาสัมพันธ์ ระบบความยุติธรรม ฯลฯ ล้วนไม่ได้เคารพศักดิ์ศรีแห่งความเป็นมนุษย์

ระบบการค่าเสียไม่ได้คำนึงถึง การอยู่ร่วมกัน การอยู่ร่วมกันเป็นหลักการใหม่ และหลักการใหญ่ ที่จะนำไปสู่บูรณภาพและดุลยภาพ

๓. ลักษณะของประเทศ - นพลักษณ์ประเทศไทย จากเป้าหมาย หลักการก็นำมาสู่การกำหนดลักษณะของประเทศ ยกตัวอย่างลักษณะ ๙ ประการหรือนพลักษณ์ประเทศไทย เช่น

- (๑) **สังคมประชาธิปไตย** สังคมประชาธิปไตยใหญ่กว่ากลไกทางการเมือง ที่ผ่านมาเราสนใจแต่กลไกประชาธิปไตยแต่ไม่ได้สร้างสังคมประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง จึงพัฒนาการเมืองไม่สำเร็จ สังคมประชาธิปไตยต้องมีพลังพลเมืองที่เข้มแข็งพลังพลเมืองที่เข้มแข็งจะทำให้เศรษฐกิจดี การเมืองดี และศีลธรรมดี
- (๒) **ระบอบประชาธิปไตยที่มีคุณภาพ**

- (๓.) ประชาชนปกครองตนเองให้ได้มากที่สุด ในรูปของชุมชนจัดการตนเอง ท้องถิ่นจัดการตนเอง จังหวัดจัดการตนเอง
- (๔.) มีความเป็นธรรม ไม่มีความเหลื่อมล้ำมากเกินไป ความเป็นธรรมสำคัญที่สุดสำหรับการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ
- (๕.) มีการพัฒนาอย่างบูรณาการและสมดุล ไม่พัฒนาแบบแยกส่วน ซึ่งจะทำให้เสียสมดุลและวิกฤต
- (๖.) มีการสร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่ สัมมาชีพหมายถึงอาชีพที่ไม่เบียดเบียนตัวเอง ไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม และมีรายจ่ายน้อยกว่ารายได้ การมีสัมมาชีพเต็มพื้นที่เป็นปัจจัยของความร่มเย็นเป็นสุข การพัฒนาทุกชนิดต้องมุ่งสร้างสัมมาชีพเต็มพื้นที่
- (๗.) มีสมรรถนะ ประเทศต้องมีสมรรถนะในการทำอะไรรู้อย่างสำเร็จในทุกระดับและทุกเรื่อง
- (๘.) มีความดีและความงาม
- (๙.) เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ถอนตัวออกจากการเป็นสังคมแห่งอำนาจไปสู่การเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ให้การเรียนรู้เป็นวิถีชีวิต

ลักษณะ ๙ ประการหรืออนพลักษณ์เป็นเพียงตัวอย่าง สังคมสามารถช่วยกันกำหนดลักษณะของชุมชน ท้องถิ่น จังหวัด และประเทศ ที่พึงประสงค์

๔. โครงสร้างของการพัฒนา โครงสร้างใดๆที่จะมั่นคง ฐานต้องกว้างและแข็งแรง ฐานของประเทศคือชุมชนท้องถิ่น นอกจากนั้นความสมดุลยังทำให้ยั่งยืน การพัฒนาอย่างสมดุลต้องเป็นการพัฒนาอย่างบูรณาการ การพัฒนาอย่างบูรณาการต้องเอาพื้นที่เป็นตัวตั้ง ไม่ใช่เอาหน่วยงานหรือกรมเป็นตัวตั้ง

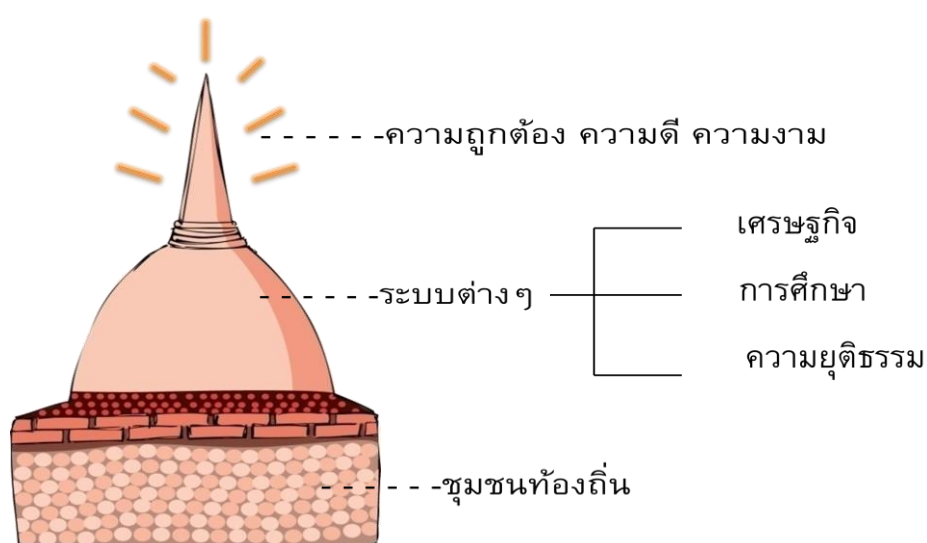
โดยสรุปการพัฒนาที่จะมั่นคงและยั่งยืนต้องเอาฐานของประเทศหรือพื้นที่เป็นตัวตั้ง ประดุจสร้างพระเจดีย์ต้องสร้างจากฐาน ไม่มีพระเจดีย์องค์ใดสร้างสำเร็จจากยอด เพราะจะพังลงๆเนื่องจากไม่มีฐานรองรับ นี่จะต่างจากการพัฒนาที่ผ่านมาที่เราเน้นข้างบนโดยหวังว่ามันจะ “กระเด็นลงข้างล่าง” (Trickle down) ซึ่งไม่เป็นความจริง

ฉะนั้น โครงสร้างของการพัฒนาจึงอาจเปรียบได้กับรูปพระเจดีย์หรือเป็นพระเจดีย์แห่งการพัฒนา (รูปที่ ๑) โดย

ฐานพระเจดีย์ = ชุมชนท้องถิ่น

ยอดพระเจดีย์ = ความถูกต้อง ความดี ความงาม

องค์พระเจดีย์ = ระบบต่างๆ เช่น ระบบเศรษฐกิจ การศึกษา ความยุติธรรม ต้องเชื่อมระหว่างฐานกับยอด

รูปที่ ๑ พระเจดีย์แห่งการพัฒนา

เดิมระบบต่างๆ ต่างคนต่างไป เช่น ระบบเศรษฐกิจ และระบบการศึกษาก็ไม่เชื่อมโยงกับการทำให้ชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็ง ประเทศไทยจึงเหมือนประเทศ “เครื่องหลุด” ที่ส่วนต่างๆ หลุดออกจากกัน รถยนต์ที่เครื่องหลุดถึงเร่งเครื่องก็วิ่งไปไม่ได้ แต่ถ้าเครื่องประกอบกันอย่างสมบูรณ์ เพียงกุญแจสตาร์ทเครื่อง รถก็สามารถวิ่งไปได้อย่างนิ่มนวล จะให้เร็วให้ช้าอย่างไรก็ได้

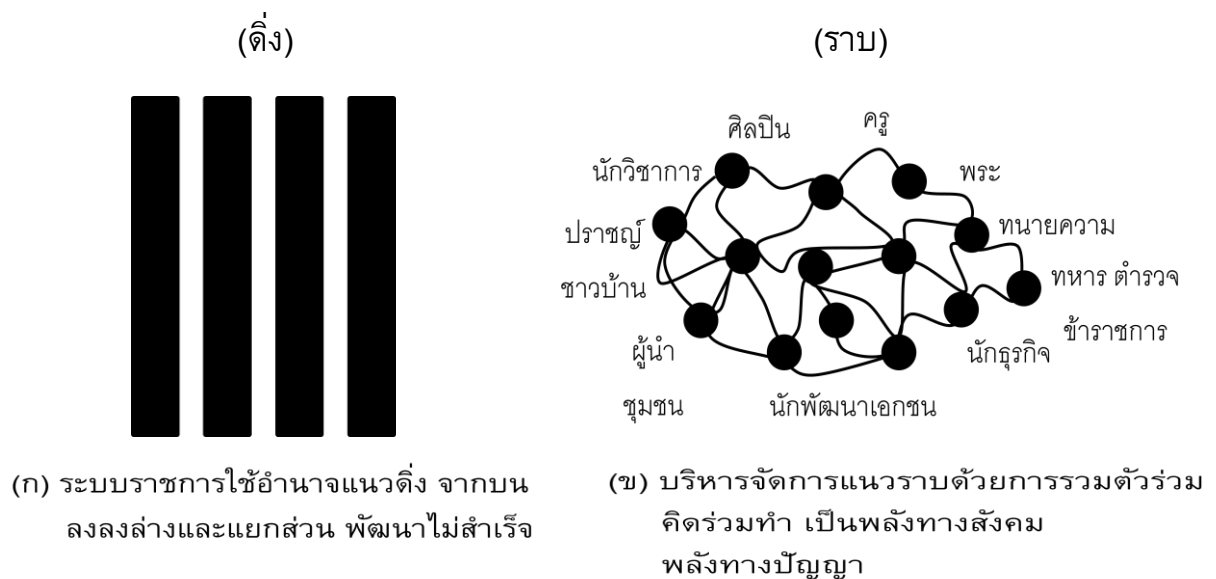
ฉะนั้น ข้อสำคัญต้องประกอบเครื่องประเทศไทย

ให้ส่วนต่างๆ สัมพันธ์กันเป็นโครงสร้างของการพัฒนาที่ถูกต้อง แล้วการพัฒนาประเทศไทยก็จะชัดเจนและไม่ยาก

๔.

การปฏิรูปการบริหารจัดการการพัฒนา

การพัฒนาไม่ประสบความสำเร็จเพราะใช้ระบบราชการ (Bureaucracy) ซึ่งเป็นระบบใช้อำนาจ จากบนลงล่างและแยกส่วน (รูปที่ ๒ ก) เป็นการบริหารแนวดิ่ง ต้องปฏิรูปการบริหารจัดการเป็นแนวนราบ

รูปที่ ๒ การบริหารแนวดิ่ง (ก) และแนวนราบ (ข)

คือการรวมตัวร่วมคิดร่วมทำของบุคคลอันหลากหลาย เช่น ผู้นำชุมชน ปรมาจารย์ ชาวบ้าน ศิลปิน ครู พระ ทนายความ นักพัฒนา เอกชน ข้าราชการ ทนาย ตำรวจ นักธุรกิจ บุคคลเหล่านี้จะนำความรู้ความสามารถด้านต่างๆเข้ามาเสริมกันและอาศัยการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ (Interactive learning through action) เป็นเครื่องมือ

การปฏิบัติโดยไม่เรียนรู้ ไม่สำเร็จ
การเรียนรู้โดยไม่ปฏิบัติ ไม่สำเร็จ
การไม่เรียนรู้ร่วมกัน ไม่สำเร็จ

การเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติเป็นเครื่องมือที่ทรงพลังยิ่ง ที่จะฝ่าความยาก
ทุกชนิด ไปสู่ความสำเร็จ และจะทำให้รักกันมาก เพราะมีความเสมอภาค ภารดร
ภาพ และสามัคคีธรรม

**ขณะนี้สามารถสรุปได้ว่า การพัฒนาคือการเชื่อมโยง การเรียนรู้
ร่วมกันในการปฏิบัติคือ เครื่องมือการพัฒนาใหม่ ที่พัฒนาทั้งความคิด จิตใจ
สังคม ปัญญา และงาน ท่านทั้งหลายจงมาดูเถิด (เอหิภัสสิโก)**

ที่พูดมาไม่ใช่ทฤษฎี แต่คนไทยกำลังทำกันในรูปและชื่อต่าง ๆ เช่น สภาผู้นำ
ชุมชน สมัชชาองค์กรชุมชน สมัชชาสุขภาพ สมัชชาปฏิรูป ความยุติธรรม
ชุมชน สภาพลเมือง เครือข่ายการพัฒนาต่าง ๆ ภาควิการพัฒนา เป็นต้น

คนไทยค้นพบการปฏิรูปการบริหารจัดการการพัฒนา จากการบริหารแนวดิ่ง
ไปเป็นการบริหารจัดการแนวราบ

แนวดิ่งหรือระบบราชการนั้นเป็นระบบปิด

แนวราบเป็นระบบเปิด ที่ทุกคนมีส่วนร่วมได้

ฉะนั้น ทุกคนทุกฝ่ายสามารถเข้าร่วมการพัฒนาประเทศไทยเป็นเครือข่าย
ของบุคคล กลุ่ม หรือองค์กรที่เชื่อมโยงกันอย่างกว้างขวาง ตั้งแต่ระดับหมู่บ้านไป
จนถึงระดับชาติ หรือนานาชาติด้วยก็ได้ คนไทยที่อยู่ในต่างประเทศก็สามารถ
เชื่อมโยงเป็นเครือข่ายคนไทยพัฒนาประเทศไทยได้

**เครือข่ายคนไทยพัฒนาประเทศไทย อันกว้างใหญ่ไพศาล จะเป็นพลังที่
พัฒนาตน พัฒนากลุ่ม พัฒนาสังคม และพัฒนาประเทศ ควรมีการสร้างผู้นำจากทุก
วงการเข้ามาเชื่อมโยงกัน เป็นเครือข่ายคนไทยพัฒนาประเทศไทย**

๕.

ภาคธุรกิจกับการพัฒนาประเทศไทย คนรุ่นใหม่กับการพัฒนาประเทศไทย
พระสงฆ์กับการพัฒนาประเทศไทย การศึกษากับการพัฒนาประเทศไทย

ฯลฯ

ทรัพยากรเพื่อการพัฒนาได้เต็มประเทศไปหมด

แต่ถ้าระบบการบริหารประเทศเป็นระบบปิด ผู้คนต่าง ๆ ก็จอดอยู่ในที่ของตน ๆ แต่
ถ้าการบริหารจัดการประเทศเป็นระบบเปิด ดังที่กล่าวมา ใคร ๆ ก็เข้ามามีส่วนได้
ทุกภาคส่วนควรสร้างผู้นำเข้ามาทำงานร่วมกันใน เครือข่ายคนไทยพัฒนาประเทศ
ไทยในที่นี้ยกตัวอย่างเป็นส่วน

ภาคธุรกิจกับการพัฒนาประเทศไทย ภาคธุรกิจเป็นภาคที่มีพลังมาก และ
มีความสามารถเด่นกว่าภาคอื่นในเรื่องการจัดการ นอกจากนั้นยังมีโครงสร้างอยู่ใน
ทุกจังหวัดในรูปหอการค้า สมาอุตสาหกรรม สมาคมธนาคาร ถ้าภาคธุรกิจทำความเข้าใจ
ประเด็นการพัฒนาประเทศไทยและเข้าร่วมจะเป็นพลังมหาศาล

คนรุ่นใหม่กับการพัฒนาประเทศไทย คนรุ่นใหม่มีจำนวนมาก และเป็น
อนาคตของประเทศ มีปริญญาโทปริญญาเอกจากทั้งในประเทศและต่างประเทศ มี
ความรู้ทางเทคนิคสาขาต่าง ๆ และมีทักษะการสื่อสาร สิ่งที่เขาขาดคือความเข้าใจ
ประเด็นการพัฒนาประเทศไทย ถ้าส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่มีประสบการณ์จริงกับการ
พัฒนาประเทศไทย เขาจะเป็นพลังสำคัญ ที่อาจจะแบ่งเป็นกลุ่มและเครือข่ายตาม
ประเด็นที่สนใจ ตั้งแต่ระดับชุมชนไปจนถึงระดับนานาชาติ ประเทศไทยจะมี
ศักยภาพมหาศาล

พระสงฆ์กับการพัฒนาประเทศไทย มีวัดประมาณ ๓๐,๐๐๐ วัด พระสงฆ์ประมาณ ๒๕๐,๐๐๐ รูป และมีกิจกรรมของพระพุทธรเจ้า รวมกันเป็นทรัพยากรอันมหาศาลเพื่อการพัฒนา แต่การปกครองคณะสงฆ์เป็นระบบราชการ คือรวมศูนย์อำนาจ ถ้าทำงานทางดิ่งจะทำได้น้อย แต่พระสงฆ์ที่เป็นผู้นำก็สามารถทำงานทางราบโดยเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายกับบุคคลและองค์กรอื่นๆ โดยเคารพพระผู้ใหญ่ วงการสงฆ์อาจจะไม่ชำนาญเรื่องการจัดการ ถ้ามีฆราวาสที่จัดการเก่งและเห็นคุณค่าของพระสงฆ์ เข้าไปช่วยพระสร้างพระผู้นำขึ้นมาได้มาก ๆ ก็จะเป็นคุณแก่การพัฒนาประเทศไทยเป็นอย่างยิ่ง เพราะจะมีมิติทางธรรมเข้าไปสู่การพัฒนา ที่จริงพระสงฆ์เก่ง ๆ สามารถสร้างผู้นำที่ดีๆ สัก ๑ ล้านคนก็ยังได้

การศึกษากับการพัฒนาประเทศไทย ระบบการศึกษาเป็นระบบที่ใหญ่มาก แต่ที่ผ่านมามาเอาแต่สอนท่องวิชา จึงไม่สามารถเป็นผู้นำและสร้างผู้นำได้ กลุ่มผู้นำจากวงการอื่นทั้งหมดและสังคมควรจะเข้าไปช่วยดึงระบบการศึกษาให้เข้ามาอยู่ในสังคม รู้ร้อนรู้หนาว ร่วมทุกข์ร่วมสุข ร่วมแก้ปัญหา ระบบการศึกษาจะกลายเป็นพลังการพัฒนาประเทศไทยที่ยิ่งใหญ่

กองทัพกับการพัฒนาประเทศไทย กองทัพมีกำลังพลที่มีวินัยและมีเครื่องมือมาก สามารถสร้างผู้นำได้ทุกระดับ

แม้กลุ่ม เครือข่าย ภาคส่วนอื่นๆ ก็สามารถสร้างผู้นำในการพัฒนาประเทศไทยได้ทั้งนั้น เช่น เครือข่ายสตรีกับการพัฒนาประเทศไทย เครือข่ายเด็กและเยาวชน (ในทุกตำบล) กับการพัฒนาประเทศไทย เครือข่ายการสื่อสารกับการพัฒนาประเทศไทย

ควรมีคนไทยจำนวนหนึ่งที่ชำนาญการคิดเชิงยุทธศาสตร์ก่อตัวกันขึ้นเป็น “คณะทำงานยุทธศาสตร์พัฒนาประเทศไทย” ทำการส่งเสริมให้เกิดผู้นำใน

ระบบต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกันเป็นเครือข่ายคนไทยพัฒนาประเทศไทยที่ทำงาน
เชื่อมโยงกันทั้งประเทศ ตั้งแต่ระดับหมู่บ้านถึงระดับชาติและนานาชาติ เครือข่าย
คนไทยพัฒนาประเทศไทยจะเป็นพลังสร้างประเทศไทยยุคใหม่ให้เป็นยุคที่มีความ
เจริญอย่างแท้จริง เป็นยุคศรัทธาอาริยะ ประเทศไทยกลายเป็นประเทศที่น่าอยู่ที่สุดในโลก

สรุป

ประเทศไทยมีทรัพยากรประเภทต่าง ๆ มากมาย มากกว่าประเทศ
สวีตเซอร์แลนด์ มากเกินพอที่จะใช้สร้างประเทศไทยให้เป็นประเทศที่น่าอยู่ที่สุด
โดยคนไทยต้องมีความผืนใหญ่ร่วมกัน และออกแบบประเทศไทย ที่มีหลักการที่
ลึกซึ้งถูกต้อง กำหนดลักษณะของประเทศ และทำโครงสร้างของการพัฒนา ที่คน
ไทยทั้งมวลมีวิสัยทัศน์และเป้าหมายร่วม ปฏิรูปการบริหารจัดการ การพัฒนาจาก
ระบบปิดและใช้อำนาจแนวดิ่ง มาเป็นระบบเปิดตามแนวราบที่ใช้การมีส่วนร่วมของ
ทุกภาคส่วน และใช้กระบวนการทางปัญญา อาศัยการเรียนรู้ร่วมกันในการปฏิบัติ
เป็นเครื่องมือฝ่าความยากได้ทุกชนิด ทุกภาคส่วนของสังคม สร้างผู้นำจำนวนมาก
เข้ามาเป็นเครือข่ายคนไทยพัฒนาประเทศไทยที่เชื่อมโยงกันทั้งประเทศ ตั้งแต่
ระดับหมู่บ้าน ถึงระดับชาติ และระดับนานาชาติ เครือข่ายคนไทยพัฒนาประเทศไทย
จะเป็นพลังมหาศาลที่ขับเคลื่อนประเทศไปสู่การเป็นประเทศไทยยุคใหม่ เป็น
ยุคศรัทธาอาริยะที่ประเทศไทยเป็นประเทศที่น่าอยู่ที่สุดในโลก

.....